

**Іван Васильович Миколайчук
(1941-1987). Видатний
кіноактор, режисер,
сценарист, композитор**

Іван Васильович Миколайчук – український кіноактор, кінорежисер, сценарист, композитор. 34 ролі в кіно, 9 сценаріїв, дві режисерські роботи. Заслужений артист УРСР (1968). Лауреат премії Ленінського комсомолу України імені

М.О.Островського (1967) та Державної премії УРСР імені Т.Г.Шевченка (1988).

Іван Миколайчук народився 15 червня 1941 року у селі Чортория Кіцманського району, Чернівецької області. З 12 років грав у сільському самодіяльному театрі. Закінчив середню школу в с. Брусниця]. У 1957 році закінчив Чернівецьке музичне училище. У 1961 – закінчив театр-студію при Чернівецькому музично-драматичному театрі ім. О.Кобилянської.

З 1963 по 1965 рік – навчання на кіноакторському факультеті Київського інституту театрального мистецтва ім. І.Карпенка-Карого (майстерня В.Івченка). В кіно дебютував ще студентом – у курсовій режисерській роботі Леоніда Осики «Двоє».

Загальне визнання Миколайчукові принесли ролі молодого Тараса Шевченка у фільмі «Сон» та Івана Палійчука у «Тінях забутих предків». «Тіні забутих предків» здобули 39 міжнародних нагород, 28 призів на кінофестивалях (із них – 24 Гран-прі) у 21 країні й увійшли до Книги рекордів Гіннеса.

З фільму «Білий птах з чорною ознакою» (1971) почалася нова сторінка у творчості Миколайчука – крім актора, він стає ще й сценаристом. У фільмі Бориса Івченка «Пропала грамота» (1972) був не лише виконавцем колоритної ролі козака Василя, а й фактичним співрежисером.

1970-х років у СРСР почалися гоніння на діячів української культури. Івана Миколайчука звинуватили у «націоналізмі». Вперше це сталося ще 1968 року, під час зйомок фільму «Анничка». У відповідь Миколайчук спалахнув, намагаючись пояснити різницю між «націоналізмом» і «патріотизмом». Інцидент закінчився доносом у Київ, де Миколайчука кваліфікували як «людину ворожої ідеології». Ще більш ускладнилася ситуація після фільму «Білий птах з чорною ознакою». Стрічку, що здобула Золотий приз Московського міжнародного кінофестивалю, сприйняли як мало не випад ворожих націоналістичних сил. Акторові не раз доводилося пояснювати

свою позицію з цього приводу в різних інстанціях.

«Тіні забутих предків» на довгий час фактично заборонили до показу. «Пропала грамота» вийшла на екрани лише наприкінці 1980-х років. І.Миколайчука поступово майже відлучили від творчого процесу. Впродовж 5 років, за вказівками партійних бонз, його прізвище викреслювали з більшості знімальних груп, хоча багато режисерів хотіли бачити актора у своїх фільмах.

Лише 1979 року, завдяки заступництву секретаря з питань ідеологічної роботи Харківського обкому КПУ Володимира Івашка, вдалося отримати дозвіл на зйомки фільму «Вавилон ХХ» за романом Василя Земляка «Лебедина згряя», в якому Миколайчук виступив сценаристом, режисером, актором і навіть композитором. 1980 року картина здобула приз «За найкращу режисуру» на Всесоюзному кінофестивалі у Душанбе.

Наступний фільм, «Така пізня, така тепла осінь» (1981), режисером якого був Миколайчук і сцени з якого раз у раз перезнімалися з ідеологічних міркувань, уже не мав такого успіху, як «Вавилон ХХ».

У 1983 році Іван Миколайчук створив сценарій картини «Небилиці про Івана», 1984-го готувався до роботи над фільмом за цим сценарієм, але постановку «Небилиць» дозволили тільки восени 1986 року. Проте через важку хворобу автор почати зйомки так і не зміг. Фільм зняв 1989 року (уже по смерті Миколайчука) Борис Івченко.

Іван Васильович Миколайчук помер 3 серпня 1987 року. Похований на Байковому кладовищі в Києві.

Про життя та творчий шлях Івана Миколайчука знято декілька фільмів – «Іван Миколайчук. Тризна» (документальний, режисер Василь Вітер, 1989), «Іван Миколайчук. Посвята» (реж. А. Сирих, автор сцен. Л. Лемешева, 1998), «Іван Миколайчук. Книга життя» (документальний, студія «Степ»; автори: Т. Ткаченко, В. Ілащук; режисери: С. Сотников, А. Білан; 2 серії), «Іван Миколайчук. 25 років кохання» (документальний, продюсерський

центр «Закрита зона»; автор Н. Фіцич, режисер Сергій Цимбал, 2007).

Фільмографія

Кіноактор

- 1964 – Сон – Тарас Шевченко
- 1964 – Тіні забутих предків – Іван Палійчук
- 1965 – Гадюка – білогвардієць Брикін
- 1966 – Бур'ян – Давид Мотузка
- 1967 – Дві смерті
- 1967 – Київські мелодії – композитор
- 1967 – Анничка – Роман Дерич, наречений Аннички
- 1967 – Кам'яний хрест – Микола
- 1967 – Розвідники – Віктор Курганів
- 1968 – 1969 – Звільнення – Савчук, сержант
- 1968 – На Київському напрямку
- 1968 – Помилка Оноре де Бальзака – Левко, кріпак
- 1970 – Комісари – Григорій Громов
- 1970 – Білий птах з чорною ознакою – Петро Дзвонарь, старший син, комуніст
- 1971 – Йду до тебе
- 1971 – Лада з країни Берендеїв – Рей
- 1971 – Захар Беркут – Любомир
- 1972 – Наперекір всьому – Йоко
- 1972 – Пропала грамота – Козак Василь
- 1973 – Повість про жінку – письменник
- 1973 – Коли людина посміхнувся – Олексій
- 1973 – Про Вітю, про Машу і морську піхоту – Вакула
- 1974 – Марина – диригент
- 1975 – Хвилі Чорного моря – Терентій, старший брат Гаврика
- 1975 – Канал – Зайченко
- 1976 – Тривожний місяць вересень – Гнат, юродивий-німий
- 1978 – Море – Симохин
- 1978 – Спокута чужих гріхів – Русин
- 1978 – Під сузір'ям Близнюків
- 1979 – Вавилон ХХ – Фабіан

1981 – Лісова пісня. Мавка – Лісовик, Дядько Лев
1981 – Така пізня, така тепла осінь – Григор Корчак
1982 – Повернення Батерфляй – Антон Крушельницький
1983 – Легенда про княгиню Ольгу – князь Володимир Червоне Сонечко
1983 – Миргород і його мешканці – Курочка
1986 – Жменяки
1986 – На вістрі меча – генерал Турчин

Сценарист

1970 – Білий птах з чорною ознакою
1974 – Мрії і жити
1977 – Бірюк
1978 – Під сузір'ям Близнюків
1979 – Вавилон ХХ
1981 – Така пізня, така тепла осінь
1986 – І в звуках пам'ять відгукнеться...
1989 – Небилиці про Івана

Режисер

1979 – Вавилон ХХ
1981 – Така пізня, така тепла осінь

Композитор

1970 – Білий птах з чорною ознакою
1979 – Вавилон ХХ